

تسهیل الاصول

تقریرات درس خارج اصول فقه

www.ketab.ir

استاد: سیدعلی موسوی نسب
نویسنده (مقرر): حسین ابراهیمی

سرشناسه	:	ابراهیمی، حسین، ۱۳۴۹ - *
عنوان و نام پدیدآور	:	تسهیل الاصول: تقریرات درس خارج اصول فقه سیدعلی موسوی‌نسب/ نویسنده حسین ابراهیمی.
مشخصات نشر	:	تهران: میراث شرق، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	:	۴۰۳ص.
شابک	:	978-622-7983-84-5
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیبا
یادداشت	:	کتاب‌نامه: ص. [۳۹۷] - ۴۰۳.
عنوان دیگر	:	تقریرات درس خارج اصول فقه سیدعلی موسوی‌نسب.
موضوع	:	اصول فقه شیعه
		Islamic law, Shiites – Interpretation and construction *
شناسه افزوده	:	موسوی‌نسب، سیدعلی، ۱۳۴۴ -
رده‌بندی کنگره	:	BP۱۵۹/۸
رده‌بندی دیویی	:	۲۹۷/۳۱۲
شماره کتاب‌شناسی ملی	:	۸۷۵/۱۱۰
اطلاعات رکورد کتاب‌شناسی	:	فیبا

انتشارات میراث شرق

آدرس انتشارات: تهران، منطقه ۶ خیابان کریم‌خان زند، خیابان حافظ شمالی، کوچه امیر رضایی، پلاک ۳، واحد ۱۰، کدپستی ۱۵۹۳۹۱۷۶۳۶

تلفن: ۸۸۹۲۹۵۳ - ۰۹۱۲۰۶۹۱۸۲۰

info@sharghs.ir

www.sharghs.ir

تسهیل الاصول

حسین ابراهیمی

حروف‌چینی: نشر زاگرس مونترال

ویراستار و صفحه‌آرا: حلیمه هاشمی عزیزی

لیتوگرافی، چاپ، صحافی: زاگرس

چاپ اول بهار ۱۴۰۱

تیراژ ۵۰۰

شابک: ۵-۸۴-۳۷۸۲-۶۲۲-۹۷۸

کلیه حقوق نشر برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

۱۱.....	مقدمه نویسنده (مقرر)
۱۲.....	مقدمه استاد
۱۳.....	مدخل
۱۹.....	آیا علوم نیاز به موضوع دارند؟
۲۰.....	نماینر علوم
۲۵.....	موضوع علم اصول
۳۲.....	تعریف علم اصول
۳۷.....	فرق بین مسائل اصولیه و قواعد فقهیه
۴۱.....	مباحث الوضع
۴۱.....	۱) آیا دلالت لفظ بر معنا، ذاتی است؟
۴۲.....	۲) آیا وضع الفاظ برای معانی، یک کار الهی است یا بشری؟
۴۵.....	۳) حقیقت وضع چیست؟
۴۹.....	۴) تقسیمات وضع
۵۴.....	۵) منشأهای وضع
۵۵.....	۶) بررسی معانی حرفیه
۵۸.....	۷) کیفیت وضع حروف
۶۰.....	۸) آیا این بحث ثمره‌ای دارد؟
۶۲.....	اخبار و إنشاء
۶۷.....	الأمر التاسع: الحقيقة الشرعية
۶۸.....	اقوال در مسأله
۷۱.....	ثمره بحث حقیقت شرعیه

الامر العاشر: الصحيح و الأعم ٧٢

١. بحث صحيح و اعم، اختصاص به الفاظ عبادات و معاملات ندارد ٧٣

٢. بحث صحيح و اعم، متفرع بر ثبوت حقيقت شرعيه نيست ٧٣

٣. مقصود از «صحت» در عنوان بحث چيست؟ ٧٣

٤. مقصود از صحيح در عنوان مسأله، صحيح به حمل اولي نيست ٧٥

٥. آيا شرايط همانند اجزاء در محل نزاع داخل هستند يا خير؟ ٧٥

٦. لزوم تصوير جامع بنا بر هر دو قول ٧٧

٧. آيا اين مسأله ثمره‌اي دارد يا خير؟ ٨٥

ادله طرفين ٨٩

ادله صحيحي‌ها ٨٩

ادله اعمي‌ها ٩٣

مبحث صحيح و اعم در معاملات ٩٥

الأمر الحادي عشر: الاشتراك اللفظي ٩٧

منشأ اشتراك ١٠٢

الأمر الثاني عشر: استعمال اللفظ في أكثر من معنى ١٠٣

ادله قائلين به امتناع عقلي ١٠٤

وقوع استعمال لفظ در أكثر از معنا در لغت عرب ١٠٨

الأمر الثالث عشر: في المشتق ١١٠

١. مشتق از مسائل لغوي است ١١١

٢. تعريف مشتق ١١٣

٣. مراد از مشتق اصولي چيست؟ ١١٣

اقسام مشتق و جامد ١١٤

۴. آیا افعال دلالت بر زمان دارند؟	۱۱۸
۵. آیا هیئت اسم زمان، داخل در نزاع در مشتق است یا خیر؟	۱۲۱
۶. اختلاف مبادی در مشتقات	۱۲۶
۷. ماده اصلی مشتقات	۱۲۷
۸. مراد از «حال» در عنوان مسأله	۱۲۹
۹. مقتضای اصل در مسأله مشتق	۱۳۱
اقوال درباره مشتق	۱۳۵
ثمره مسأله مشتق:	۱۴۲
چند نکته پایانی درباره مشتق	۱۴۳
۱. آیا ذات، داخل در مشتق است؟	۱۴۳
۲. فرق بین مبدأ و مشتق	۱۴۵
۳. در صحت حمل، اتحاد و مغایرت شرط است	۱۴۶
۴. در خصوص صفات خداوند چگونه می‌توانیم این ملاک را پیاده کنیم؟	۱۴۷
۵. آیا در صحت حمل مشتق بر ذات، قیام مبدأ به ذات، شرط است؟	۱۴۹
۶. کیفیت إسناد مبدأ به ذات	۱۵۰
المقصد الأول: فی الأوامر	۱۵۳
۱. ماده امر برای چه معنایی وضع شده است؟	۱۵۳
۲. آیا علو یا استعلاء در مفهوم امر، شرط است؟	۱۵۷
۳. آیا امر دلالت بر وجوب دارد؟	۱۵۹
۴. با لفظ امر و صیغه امر چه چیزی انشاء می‌شود؟	۱۶۱
کلام نفسی	۱۶۴
۱. صفات خدای متعال به دو دسته تقسیم می‌شود	۱۶۵

۱۶۵	۲. آیا «تکلم» از صفات فعل است یا از صفات ذات؟
۱۶۸	۳. جبر و اختیار
۱۶۹	دیدگاه تفویض
۱۷۱	دیدگاه کسب
۱۷۲	مراتب توحید
۱۷۵	تفسیر غزالی از کسب
۱۷۷	تفسیر تفتانی از کسب
۱۷۹	دیدگاه‌های جدید درباره کسب
۱۸۳	دیدگاه امام الحرمین جوینی درباره اختیار
۱۸۶	دیدگاه ابن تیمیه درباره اختیار
۱۸۸	دیدگاه شعرانی درباره اختیار
۱۹۰	دیدگاه عیده درباره اختیار
۱۹۳	دیدگاه زرقانی درباره اختیار
۱۹۶	دیدگاه شلتوت درباره اختیار
۱۹۸	دیدگاه امر بین الأمرین
۲۰۰	آیات دال بر دیدگاه امر بین الأمرین
۲۰۲	روایات دال بر دیدگاه امر بین الأمرین
۲۱۰	بیان محقق خویی درباره این دیدگاه
۲۱۶	بیان شهید مطهری درباره این دیدگاه
۲۳۵	الفصل الثانی فی صیغة الأمر
۲۳۵	المبحث الأول: صیغة امر در غیر طلب نیز استعمال می‌شود
۲۳۶	المبحث الثانی: آیا صیغة امر برای وجوب وضع شده‌است؟

المبحث الثالث: آیا جمله خبریه در مقام انشاء، دلالت بر وجوب دارد؟	۲۳۸
المبحث الرابع: آیا صیغه امر ظهور انصرافی و اطلاقی در وجوب دارد؟	۲۴۱
المبحث الخامس: آیا اصل در اوامر، تعبدی است یا توصلی؟	۲۴۲
المبحث السادس: واجب نفسی و غیره	۲۵۱
المبحث السابع: امر بعد از خطر (منع) یا توهّم خطر	۲۵۳
المبحث الثامن: مرّه و تکرار	۲۵۵
المبحث التاسع: فور و تراخی	۲۵۹
الفصل الثالث: فی الإجزاء	۲۶۵
۱. این مسأله از مسائل لفظی نیست	۲۶۵
۲. مراد از کلمه «علی وجهه» در عنوان مسأله چیست؟	۲۶۵
۳. مراد از اقتضاء در عنوان مسأله چیست؟	۲۶۷
۴. آیا مقصود از إجزاء در عنوان مسأله معنای لغوی آن است یا إجزاء مصطلح فقهی؟	۲۶۹
۵. آیا مسأله «إجزاء» و مسأله «مرّه و تکرار» و مسأله «تبعیت قضاء از أداء» یک مسأله هستند؟	۲۷۰
الفصل الرابع: فی مقدمه الواجب	۳۰۰
۱. وجوب شرعی مقدمه	۳۰۰
۲. مبحث مقدمه واجب از مسائل اصولیه است	۳۰۱
۳. مبحث مقدمه واجب از مباحث عقلیه است نه لفظیه	۳۰۲
۴. این مسأله از ملازمات عقلیه غیرمستقل است	۳۰۳
۵. برای مقدمه، به اعتبارات مختلف، تقسیماتی بیان شده است:	۳۰۳
الف) تقسیم واجب به مطلق و مشروط	۳۱۹
ب) تقسیم واجب به معلق و منجز	۳۲۲
تنبيه في المقدمات المفقوتة	۳۲۳

مقدمه نویسنده (مقرر)

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي هدانا لمعرفته، وخصنا بولايته، وفقنا لطاعته، والصلاة والسلام على رسوله الذي من الله به على المؤمنين يتلوا عليهم آياته ويزكيهم ويعلمهم الكتاب والحكمة، ويضع عنهم إصرهم والأغلال التي كانت عليهم وعلى أهل بيته الذين أذهب الله عنهم الرجس وطهرهم تطهيراً، والذين بذلوا أنفسهم في مرضاته، وصبروا على ما أصابهم في جنبه، وجاهدوا في الله حق جهاده، حتى أعلنوا دعوته، وبنوا فرائضه، ونشروا شرائع أحكامه، وفقهوا في الدين العلماء من شيعتهم، وعلموهم الكتاب والسنة، وألقوا إليهم الأصول وفوضوا إليهم التفريع.

و اما بعد، علم اصول فقه از مهم ترین علوم شرعی و دقیق ترین آن هاست و فقیه احتیاج مبرمی به آن در استنباط احکام شرعی و مسائل مستحدثه و بیان رأی شارع مقدس دارد. کتاب حاضر حاصل بهره مندی این جانب از محضر پرفیض درس اصول فقه عالم فرزانه سماحة السيد استاد موسوی نسب دامت برکاته است.

بدیهی است تحقیقات و اهتمام حضرت استاد به مباحث اصول و بیان فروع آن بیش از آن است که این جانب بتواند آن را به رشته تحریر در آورد، لکن از باب حدیث شریف نبوی «نضر الله عبدا سمع مقالتي فوعاها و بلغها من لم يسمعها، فرب حامل فقه غير فقيه، و رب حامل فقه إلى من هو أفقه منه»، این اثر تقدیم به علاقه مندان می شود. امید است مرضی رضای خدای متعال و مورد استفاده اهل تحقیق قرار گیرد.

عبد امیدوار به غفران الهی

حسین ابراهیمی

زمستان ۱۴۰۰ شمسی